

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2011:3

Rätt att överklaga beslut om obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2011:16 där det föreslås ändring av 31 kap. 18 § och 32 kap. 18 § i kyrkoordningen så att den som beslutet angår om det gått honom emot får rätt att överklaga beslutet. Utskottet framhåller att domkapitlets prövning inte rör relationen mellan prästen/diakonen och någon enskild utan relationen mellan vigningstjänsten och kyrkan varpå någon rätt att överklaga inte bör tillkomma enskilda. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2011:16 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2011:16 punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2011:16 av Susann Torgerson m.fl.

1. Kyrkomötet beslutar om ändring av kyrkoordningens 31 kap. 18 § till följande lydelse:

Biskopens beslut enligt detta kapitel får inte överklagas. Domkapitlets beslut att godkänna eller inte godkänna en kandidat i prästexamen får inte överklagas.

Domkapitlets beslut i övrigt enligt detta kapitel får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd. Rätt att överklaga har

 1. *den som beslutet angår om det gått honom emot, och*
 2. biskopen, såvitt avser domkapitlets beslut att inte förklara en präst obehörig enligt 11 § punkten 1.
 2. Kyrkomötet beslutar om ändring av kyrkoordningens 32 kap. 18 § till följande lydelse:

Biskopens beslut enligt detta kapitel får inte överklagas. Domkapitlets beslut att godkänna eller inte godkänna en kandidat i diakonexamen får inte överklagas.

Domkapitlets beslut i övrigt enligt detta kapitel får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd. Rätt att överklaga har

 1. *den som beslutet angår om det gått honom emot, och*
 2. biskopen, såvitt avser domkapitlets beslut att inte förklara en diakon obehörig enligt 11 § punkten 1.
- Båda ändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2012.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över motion 2011:16 i Kr 2011:6y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

31 kap. 18 § resp. 32 kap 18 § i kyrkoordningen fick sina nuvarande lydelse genom beslut av 2003 års kyrkomöte (KsSkr 2003:7, Kr 2003:2, KmSkr 2003:12). Innan saknades uttryckliga bestämmelser om vem som hade rätt att överklaga. I 58 kap. 3 § anges den generella regeln att det är den som ett beslut angår, om det har gått honom emot, som får överklaga och stadgandena att den präst eller diakon som berörs av beslutet har rätt att överklaga är bara en konkretisering av vad som redan gällt i den generella regeln. Beslutet att införa en klagorätt även för biskopen motiverades av Kyrkorättsutskottet i betänkandet Kr 2003:2 enligt följande.

När det gäller klagorätt för biskopen kan konstateras att biskopen har ett eget ansvar för att kyrkans bekännelse och ordning följs. Detta kan i sin tur innebära att även om biskopen anser att en person bör fräntas sin behörighet, får vederbörande fortsätta att verka som präst eller diakon, något som kan tyckas stötande mot bakgrund av biskopens roll enligt kyrkoordningen. Om biskopen gavs självständig rätt att överklaga friande beslut i ett sådant ärende skulle det åtminstone ske en ytterligare prövning av frågan.

I samma betänkande behandlades även frågan om klagorätt skulle kunna tillfalla annan än berörd präst/diakon och biskopen. Kyrkostyrelsen hade i KsSkr 2003:7 funnit att det inte fanns skäl att föreslå ändring i kyrkoordningen innebärande rätt för enskilda eller annan att överklaga beslut att inte obehörighetsförklara präst eller diakon. I skrivelsen anförts bl.a. följande.

Rätt att överklaga ett beslut har enligt 58 kap. 3 § den som beslutet angår om det har gått henne eller honom emot. Denna bestämmelse har sin förebild i 22 § förvaltningslagen (1986:223) och i 33 § i förvaltningsprocesslagen (1971:291). Det finns en omfattande domstolspraxis kring tolkningen av dessa föreskrifter. I Regeringsrättens avgörande RÅ 1994 ref. 24 har anförts att det för klagorätt brukar krävas att beslutet antingen påverkar klagandens rättsställning eller berör ett intresse som på något sätt har erkänts av rättsordningen. Erkännandet kan ha skett genom föreskrifter eller uttalanden t.ex. om att vissa intressenter skall höras eller vissa intressen beaktas innan ett beslut fattas. Om även andra personer än sådana vilkas rättsställning berörs skall omfattas av kretsen som har rätt att överklaga, meddelas vanligen särskilda bestämmelser om detta.

Kyrkostyrelsens ställningstagande stöddes av remissinstanserna. Kyrkorättsutskottet menade i likhet med kyrkostyrelsen att det inte förelåg skäl för att domkapitlets friande beslut i fråga om obehörighetsprövning skulle kunna prövas av arbetsgivaren eller av enskild. Det som prövas av domkapitlet är prästens eller diakonens ”brott” mot kyrkans ordning, inte mot en enskild ”målsägande”.

Omprövningsinstitutet

Förutom möjligheterna till att överklaga beslut ger kyrkoordningens 58 kap. 18 § möjlighet till omprövning av beslut i särskilda fall. Ett ärende får prövas på nytt om det på grund av något särskilt förhållande finns synnerliga skäl för det. Svenska kyrkans överklagandenämnd har i beslut 6/06 prövat frågan om enskilds

klagorätt i samband med begäran av omprövning av domkapitlets beslut att tilldela en kyrkoherde en skriftlig erinran enligt 31 kap. 12 § i kyrkoordningen. Överklagandenämnden konstaterade att kyrkoordningen inte ger enskild rätt att överklaga ett sådant beslut. Överklagandenämnden konstaterade vidare att enligt förarbetena till kyrkoordningen ska möjligheterna att begära omprövning av ett beslut komplettera de vanliga formerna av överprövning bl.a. i fall där det inte finns någon överklagningsmöjlighet att tillgå. Det kan därmed inte uteslutas att även en person som inte har talerätt i den ordinära processen kan begära omprövning av beslutet. En förutsättning är dock att den som framställer begäran på ett påtagligt sätt ska beröras av beslutets rättsverkningar (CsSkr 1999:3 s. 2–333).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2011:16.

Enligt 31 kap. 18 § 1 p. i kyrkoordningen får domkapitlets beslut enligt 31 kap. överklagas av den präst som berörs av beslutet. Motsvarande bestämmelse för diakon finns i 32 kap. 18 § 1 p. Dessutom får biskopen överklaga domkapitlets beslut om att inte förklara präst eller diakon obehörig. Motionären önskar se en utökning av kretsen av klagoberättigade.

Vi inser att vissa grunder för obehörigförklaring särskilt kan drabba enskilda; brottslig gärning, levnadssätt samt brott mot tystnadsplikt. Det kan då för en drabbad person framstå som märkligt att inte ha klagorätt i ett ärende som rör dessa grunder. Avsikten med kyrkoordningens bestämmelser är dock inte densamma som brottsbalkens. Den prövning som sker i domkapitlet ska leda fram till ett avgörande i frågan om en präst eller diakon ska förklaras obehörig, få en provotid eller tilldelas en skriftlig erinran. Det är således en fråga om att domkapitlet utifrån de omständigheter som föreligger i ärendet ska göra en bedömning av om prästen eller diakonen är olämplig för sitt uppdrag och därav vidta den åtgärd som är påkallad. Domkapitlets prövning rör inte relationen mellan prästen/diakonen och någon enskild utan relationen mellan vinningstjänsten och kyrkan. I det fall det rör sig om en brottslig gärning ska saken prövas i domstol. Någon rätt för enskilda att kunna överklaga beslut enligt motionens förslag anser vi mot denna bakgrund inte vara motiverad och motionen ska därmed avslås.

Uppsala den 29 september 2011

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Sven Kragh, ordförande

Anna Wernqvist, sekreterare

Beslutande: Sven Kragh, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Rolf Forslin, Kerstin Björk, Staffan Holmgren, Suzanne Fredborg, Ingrid Borgström, Lars Ivar Ericson, Hans Olof Andrén, Emma Hedlundh, Bertil Olsson, Rune Wallmyr och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ronny Hansson, Roine Olsson, Monica Köpsén, Christina Blomqvist, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Mattias Rosenqvist, Niklas Grahn, Maria Falk, Mikael Wendt, Emma Thorén, Stefan Aro och Bertil Murray.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Tuulikki Koivunen Bylund har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2011:6y

**Rätt att överklaga beslut om obehörighet att utöva
kyrkans vinningstjänst**

Till Tillsyns- och uppdragsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över motion 2011:16

Motionen innehåller förslag till ändring i 31 kap. 18 § i kyrkoordningen samt 32 kap. 18 § i kyrkoordningen om rätt att överklaga beslut om att inte besluta om obehörighet att utöva kyrkans vinningstjänst enligt följande. Förslagen vill ge möjlighet för ”den som beslutet angår om det gått honom emot” att överklaga vissa beslut enligt 31 och 32 kap. i kyrkoordningen.

Till en början kan sägas att rubriken ”rätt att överklaga beslut om obehörighet att utöva kyrkans vinningstjänst” är missvisande. Det är snarare beslut om att *inte* besluta om obehörighet att utöva kyrkans vinningstjänst som avses.

Vidare borde sådana bestämmelser i så fall formuleras ”den som beslutet angår om det gått honom *eller henne* emot”.

Det står också i förslaget till 32 kap. 18 § i kyrkoordningen att ”biskopen, såvitt avser domkapitlets beslut att inte förklara en präst obehörig”. Den korrekta lydelsen är ”biskopen, såvitt avser domkapitlets beslut att inte förklara en diakon obehörig”.

Kyrkorättsutskottet finner att förslagen på ett svåröverskådligt sätt skulle vidga kretsen av saklegitimerade i ärenden om behörighet att utöva kyrkans vinningstjänst. Frågan är vem ett beslut om att inte anse en präst eller diakon behörig att utöva kyrkans vinningstjänst kan anses angå. Kan församlingsbor eller andra medlemmar av Svenska kyrkan som förlorat förtroendet för en präst vara sådana personer som beslutet anses angå?

En jämförelse kan göras med reglerna gällande återkallelse m.m. av läkarlegitimation. Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnds beslut om återkallelse m.m. av en läkarlegitimation kan endast överklagas av Socialstyrelsen för att tillvarata allmänna intressen och den yrkesutövare som beslutet riktar sig mot, samt av Riksdagens ombudsmän och Justitiekanslern (se 10 kap. 11 § patientsäkerhetslagen (2010:659)). En patient som anser sig felbehandlad kan således inte föra talan mot ett beslut av Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd om att inte återkalla en läkares legitimation.

Enligt dagens regler är det enbart biskopen som får överklaga ett domkapitelsbeslut om att inte förklara en präst eller diakon obehörig om han eller hon har övergett Svenska kyrkans lära. En förändring i enlighet med motionen skulle således leda till en mycket ingripande förändring av strukturen i kyrkoordningen.

Under återopande av vad som ovan anförts avstyrker kyrkorättsutskottet förslaget.

Uppsala den 28 september 2011

TU 2011:3
Bilaga 1

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Margareta Andersson, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Margareta Andersson, ordförande, Jerry Adbo, Vanja Björsson, Jan Erik Forsberg, Mari Lönnerblad, Anki Erdmann, Anna-Karin Westerlund, Mikael Härdig, Micael Dahlberg, Stig Göran Fransson, Anders Roos, Anders Linger, Helena Klahr Fast, Vivianne Wetterling och Marie-Helena Dahlberg.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Christina Andersson, Maria Lagerman, Carola Björkman, Marja-Liisa Jernberg, Lena Lindström, Torkel Selin, Anna Malmqvist, Håkan Sunnliden och Hans Weichbrodt.

Biskop Jan-Olof Johansson har deltagit i utskottets överläggningar.